

УДК 343.131.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.42>

СПІВВІДНОШЕННЯ АДВОКАТСЬКОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕНІ

Мудрецька Г.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики,
Одеський державний університет внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-8203-1710
e-mail: mudrezkaya@ukr.net*

Мудрецька Г.В. Співвідношення адвокатського розслідування та доказування у кримінальному провадженні.

У статті досліджено інститут адвокатського розслідування у кримінальному провадженні, а також діяльність захисника щодо збору доказів у рамках кримінального провадження, яка має бути відрегульовано максимально (наскільки це можливо) повно та якісно з метою реалізації таких принципів кримінального судочинства, як презумпція невинуватості, забезпечення підозрюваного права на захист, змагальність сторін, причому ці принципи повинні діяти не лише на стадії судового розгляду, але й на стадії досудового розслідування.

Звертається увага, що в даний час на практиці за відсутності законодавчої регламентації порядку залучення до матеріалів кримінального провадження відомостей, зібраних захисником, захиснику доводиться заявляти вмотивоване клопотання посадовим особам, у провадженні яких перебуває кримінальне провадження.

Зазначається, що доказові відомості, зібрані захисником власними силами без залучення до матеріалів кримінального провадження не можуть бути використані в процесі доказування та обґрунтування позиції захисту у кримінальному провадженні, тобто стати доказами в повному розумінні цього слова. У зв'язку з цим до Кримінально-процесуального кодексу України пропонується внести зміни щодо порядку залучення відомостей, які збирає захисник до матеріалів кримінального провадження, включаючи порядок надання їх захисником та порядок отримання їх дізнавачем, слідчим, прокурором, судом у захисника, із зазначенням не права, а обов'язку осіб, які ведуть досудове розслідування у кримінальному провадженні, долучати доказові відомості до матеріалів кримінального провадження.

Вказується на необхідність нормативного врегулювання зазначених правовідносин з огляду на важливість розвитку інституту збирання доказів суб'єктами кримінального судочинства, у тому числі захисником; оскільки його діяльність у цій сфері є необхідною для реалізації на практиці принципу змагальності кримінального процесу, рівноправності сторін, а також для об'єктивного досудового розслідування та судового розгляду кожного конкретного кримінального провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, адвокатське розслідування, доказування, сторона захисту.

Mudretska H. The relationship of advocate investigation and evidence in criminal proceedings.

The article examines the institution of a lawyer's investigation in criminal proceedings, as well as the activity of a defense attorney in collecting evidence within the framework of criminal proceedings, which should be regulated as fully and qualitatively as possible (as far as possible) in order to implement such principles of criminal proceedings as the presumption of innocence, ensuring the suspect's right for the defense, competition of the parties, and these principles should apply not only at the stage of the trial, but also at the stage of the pre-trial investigation.

Attention is drawn to the fact that currently, in practice, in the absence of legislative regulation of the procedure for the inclusion of information collected by the defense counsel in the materials of criminal

proceedings, the defense counsel has to make a reasoned request to officials who are conducting criminal proceedings.

It is noted that evidentiary information collected by the defense attorney on his own without involving the materials of the criminal proceedings cannot be used in the process of proving and substantiating the position of the defense in the criminal proceedings, i.e. become evidence in the full sense of the word. In this regard, it is proposed to make changes to the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the procedure for the inclusion of information collected by the defense attorney in the materials of criminal proceedings, including the procedure for providing it by the defense attorney and the procedure for receiving it from the defense attorney by the inquirer, investigator, prosecutor, and court, specifying that no the right, and the duty of persons conducting pre-trial investigation in criminal proceedings to attach evidentiary information to the materials of criminal proceedings.

It is pointed out the need for regulatory regulation of the specified legal relations in view of the importance of the development of the institution of evidence collection by the subjects of criminal proceedings, including the defense attorney; since his activity in this field is necessary for the practical implementation of the principle of adversarial criminal proceedings, equality of the parties, as well as for objective pre-trial investigation and trial of each specific criminal proceeding.

Key words: criminal proceedings, pre-trial investigation, lawyer's investigation, evidence, defense side.

Постановка проблеми та її актуальність. Право кожного на участь захисника у разі кримінального переслідування є загально визнаним принципом міжнародного права, а також висвітлено у міжнародних договорах, ратифікованих Україною. Можливість звернення за кваліфікованою допомогою до захисника, як невід'ємна гарантія права на захист у разі кримінального обвинувачення передбачена ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, а також ст. 5, 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Визнання Україною принципів та норм міжнародного права зобов'язало її забезпечити будь-якій особі, права та свободи якої порушено, ефективні засоби правового захисту, які встановлюються компетентною владою, та розвивати можливості судового захисту. З міжнародних актів впливає, що Україна визнає і бере на себе обов'язок гарантувати кожній особі, яка зазнає кримінального переслідування, скористатися допомогою захисника, у тому числі безкоштовно. Відповідно до цих актів ст. 55. Конституції України закріплює право кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права та свободи від порушень та протиправних посягань. Більше того, згідно зі ст. 59 Конституції України кожен має право на професійну юридичну допомогу. у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Забезпечення обвинуваченому права на захист розглядається як принцип кримінального судочинства, згідно з яким це право підозрюваний (обвинувачений) може здійснювати особисто або за допомогою захисника та (або) законного представника (ст. 20 КПК України) [1].

Закріплення у ст. 129 Конституції України принципового положення, відповідно до якого судочинство здійснюється на основі змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, зумовлює необхідність вивчення проблеми забезпечення сторони захисту у судочинстві у кримінальних провадженнях достатніми процесуальними можливостями, що дозволяють їй протидіяти незаконному та необґрунтованому обвинуваченню.

Системний аналіз положень статей 84 КПК України свідчить, що докази у кримінальному провадженні можуть з'явитися тільки в результаті процесуальних дій суду, прокурора, слідчого, дізнавача. Захисника серед них не вказано. Вказівка у частині 3 статті 93 КПК України про захисника як про суб'єкта, правомочного збирати докази, не погоджено зі статтею 84 КПК України. Крім того, у тексті частини 3 статті 93 КПК України відсутнє право захисника «подавати докази». Закріплені в законі засоби збирання адвокатами відомостей знову ж таки далеко не завжди приносять бажаний результат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблемних питань адвокатського розслідування здійснювалось у роботах: І.В. Гловюк, Р.О. Куйбіди, О.П. Кучинської, К.Є. Лисенкової, М.А. Маркуш, О.В. Маслюк, Н.М. Обрізан, В.О. Попелюшка, М.Є. Шумила та інших вчених. Однак, незважаючи на зростання інтересу юридичної науки до проблем адвокатського розслідування, зокрема, в аспекті забезпечення принципу змагальності, значимість їх вирішення ставить нові питання, що потребують нових досліджень.

Метою статті є дослідження інституту адвокатського розслідування у кримінальному провадженні, а також діяльність захисника щодо збору доказів у рамках кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу. Регламентований у ст. 22 КПК України принцип змагальності кримінального судочинства передбачає, що наявність сторони обвинувачення вимагає безумовної, обов'язкової присутності сторони захисту у кримінальному процесі. Саме тому здійснення адвокатом функції захисту прав і свобод особи у кримінальному судочинстві як реалізація гарантованого ст. 59 Конституції України права на отримання кваліфікованої юридичної допомоги є однією з форм дотримання принципу змагальності кримінального судочинства, що сприяє винесенню судом справедливого, обґрунтованого та законного вироку. Змагальність сторін у кримінальному процесі є найважливішою умовою дослідження сутності судового спору, збирання та перевірки доказів, встановлення справжніх обставин кримінального правопорушення та, зрештою, встановлення справедливості. Враховуючи, що для змагальності характерний такий елемент, як активність сторін у процесі доказування, саме їхня цілеспрямована позиція є основою руху процесу. Можна погодитись з думкою процесуалістів, які зазначають, що інтенсивність захисту залежить від інтенсивності обвинувачення, а тактика сторін взаємопов'язана. Разом з тим особливістю реалізації діяльності функції захисту є те, що ступінь її активності визначається не тільки ступенем активності обвинувачення, а й тим, чи справді обвинуваченим вчинено інкриміноване діяння [2, с. 48].

Розглядаючи зміст захисту як комплексну кримінально процесуальну діяльність, І.М. Зубач визначає його у розрізі двох окремих площин, а саме: діяльність учасників процесу (підозрюваного, обвинуваченого та їхнього захисника), що спрямована на спростування обвинувачення і захист власних законних прав та інтересів під час кримінального провадження; діяльність спеціально уповноважених органів й учасників процесу, що спрямована на захист прав і законних інтересів інших учасників кримінального провадження [3, с. 181]. З цього приводу слушною є позиція Т.В. Бабчинської, що як кримінально-процесуальна функція, захист визначає напрямок діяльності, яка спрямована на спростування твердження про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення або вчинення особою кримінального правопорушення, іншого суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність [4, с. 23].

Кримінально-процесуальне законодавство вперше закріпило положення «захисник вправі збирати докази», а потім визначило шляхи даної діяльності (ч. 3 ст. 93 КПК). У юридичній літературі досить часто розглядаються питання про надання захисником доказів як у суді, так і на стадії досудового розслідування. І нерідко можна зустріти суперечки про те, чи виступає захисник самостійним учасником зі збирання доказів чи він лише може клопотати про надання доказів із боку захисту. Частиною 3 ст. 93 КПК України встановлено, що захисник має право збирати докази шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів [1]. Надавши захиснику право збирати докази, законодавець не визначив процедури проведення процесуальних дій, форму та структуру актів, у яких ця діяльність фіксується. Доцільно врівноважити статус суб'єктів сторони обвинувачення та статус суб'єктів сторони захисту у кримінальному судочинстві. Адже за слушним зауваженням М.А. Овакімян пряма залежність сторони захисту від рішення сторони обвинувачення щодо доцільності проведення тих чи інших процесуальних дій та явна невідповідність строків реагування судового органу на звернення двох сторін при вирішенні ідентичних питань у процесі досудового розслідування свідчить про відсутність рівності сторін та недостатню процесуальну забезпеченість засади змагальності в кримінальному провадженні [5, с. 266–269]. Тенденція розвитку кримінального процесу України виявляється у необхідності розширення змагальності та затвердження рівноправності сторін на етапі досудового розслідування. Індикатором таких змін є закріплений у Конституції України принцип змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості (п. 3 ч. 1 ст. 129 Конституції України). КПК України відтворює наведений конституційний принцип, та формулює його як змагальність сторін, зокрема, сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав (ст. 22 КПК України).

Водночас кримінальне судочинство на досудовому етапі фактично не є змагальним. Досудове розслідування залишається з явно обвинувальним ухилом, що обмежує статус особи, її правові можливості захищати свої права, свободи та законні інтереси.

В п. 4 ст. 46 КПК України зазначено, що захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, зокрема збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази (п. 8 ч. 3 ст. 42 України). Однак згідно з вимогами ч. 3 ст. 93 КПК України сторона захисту має право лише збирати, але не представляти, докази, які з точки вимог ч. 1 ст. 84 КПК України такими не є. Законодавець не встановив процесуальний порядок провадження дій захисника, визначених у ч. 3 ст. 86 КПК України, щодо збирання та подання доказів. В Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у ст. 20 вказується, що для здійснення своєї професійної діяльності захисник має право збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, в установленому законом порядку запитувати, отримувати й вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб за їх згодою [6].

Як стверджують процесуалісти, змагальний процес більш властивий стадії судового розгляду. Однак момент подання доказів у кримінальному процесі визначається захисником та підзахисним відповідно до розробленої у справі тактики та стратегії. Практично кожен доказ, який надає захисник, слугує досягненню мети кримінального судочинства [7, с. 284].

Проте нині положення щодо збирання доказів захисником є декларативними, а проголошений принцип змагальності кримінального процесу на стадії досудового розслідування стає декларативним. Причиною таких тенденцій є відсутність закріпленого правового механізму реалізації зазначених прав захисника на досудовій стадії кримінального процесу. Так, закріпивши у ч. 3 ст. 93 КПК України права захисника, законодавець не вирішив, а лише додав питання. Зокрема: який механізм проведення опитування захисником осіб за їх згодою? Який порядок фіксації отриманих відомостей і, насамперед, який порядок оцінки допустимості таких доказів? Саме доказів, а не відомостей, бо законодавець у ч. 3 ст. 93 КПК України закріплює: «Захисник має право збирати докази ...». У цьому напрошується висновок про те, що захиснику законодавцем дозволено збирати докази, не дотримуючись вимог КПК України. На нашу думку, така ситуація свідчить про прогалини у вітчизняному кримінально-процесуальному законодавстві.

Отже, можна погодитися з тим, що, виходячи з проголошеного КПК України принципу змагальності, захиснику надані всі підстави для активної участі в процесі доказування? Так, законодавець звертає увагу, що функції обвинувачення, захисту та правосуддя відокремлені одна від одної і не можуть бути покладені на той самий орган або одну й ту саму службову особу. При цьому, здається, для об'єктивного вирішення кримінального провадження недостатньо поділу функцій обвинувачення та захисту, потрібно, щоб сторона захисту мала можливість протистояти обвинуваченню. Звичайно, така можливість існує завдяки процесуальному рівноправності сторін. Відповідно до конституційної вимоги рівності перед законом і судом сторони повинні мати рівні процесуальні можливості відновлення вказаних прав і свобод [8]. А чи будуть сторони рівні, якщо процесуальні повноваження захисника (адвоката) регламентовані в КПК України недостатньо повною мірою?

У зв'язку з цим справедливо писав М.С. Шумило, що сторона захисту, з одного боку, наділяються правом збирання доказів, а з другого – способи їх збирання також позбавлені відповідної процесуальної форми (крім висновків експертів). У такий спосіб сторона захисту, використовуючи надані законом можливості, буде мати у своєму розпорядженні предмети, документи, а не докази [9, с. 84]. Розділивши учасників кримінального провадження на сторони та надавши тим та іншим право на збирання доказів, законодавець не створив необхідного механізму дійсної рівності правомочностей протистоячих суб'єктів і тим самим не перетворив учасників на справжні сторони змагального кримінального процесу. У такому разі можна поставити під сумнів, що захисник є суб'єктом збирання доказів. Однак можливо внести в КПК України ряд поправок, які зможуть усунути перешкоди для реалізації захисником права на збирання доказів. Зокрема, залучення до матеріалів досудового розслідування опитування осіб, отриманих захисником за їх згодою, не є конституційно гарантованим, але якщо захисник буде позбавлений можливості залучати отримані в результаті опитування відомості, це не дасть реалізувати комплексне право на захист у цілому. В даний час чинний КПК України у ч. 1 ст. 110 КПК України повністю закріплює пріоритет прийняття процесуальних рішень за органами досудового розслідування, прокурором, слідчим суддею, судом.

Необхідно встановити процесуальну форму для опитування особи адвокатом, які можуть бути представлені як докази, і можливість їх відхилення лише з підстав невідповідності цим вимогам. Ці заходи мають забезпечити комплекс гарантованого права на захист, так і підтримати змагальність зі стороною обвинувачення. Процесуально виправданим способом фіксації результатів опитування громадян буде закріплення у п. 1-1 ч. 1 ст. 95 КПК України наступного визначення: «Опитування осіб з їхньої згоди – опитування особи (осіб) за їх згодою захисником у рамках здійснення ним захисту у кримінальному провадженні, що містить відомості, які виправдовують або пом'якшують вину його підзахисного, які фіксуються в документі, завіреному підписами особи (осіб), що дає (дають) пояснення та захисником». Згодом він додаватиметься до клопотання захисника про виклик свідка для допиту на досудовому розслідуванні або в суді, на розсуд сторони захисту.

Стаття 84 КПК України передбачає вичерпний перелік джерел, що містять доказову інформацію, названих у самому КПК України «доказами». Ті самі засоби збирання доказів, передбачені ч. 3 ст. 93 КПК України, які надані захиснику, здебільшого не можуть в результаті забезпечити отримання доказів, викладених у ст. 84 КПК України. Серед доказів, зазначених у ст. 84 КПК України, немає ні опитувань осіб, ні предметів, документів, «зібраних» захисником на підставі ст. 93 КПК України. У той самий час у процесі реалізації своїх процесуальних прав захисник зазнає низку труднощів, що зумовлено саме розшуковими засадами досудового розслідування у кримінальному процесі. У КПК України закріплені показання осіб, які можуть бути отримані у кримінальному провадженні лише шляхом проведення допитів, перехресного допиту, збирання речових доказів шляхом проведення огляду, обшуку, тобто тих слідчих (розшукових) дій, виключне право на проведення яких мають лише спеціально уповноважені органи держави – органи досудового розслідування (ч. 2 ст. 93 КПК України), які несуть тягар доказування у кримінальному провадженні.

Нині можна вважати, що захисник лише збирає інформацію, що може відноситись до факту вчиненого злочинного діяння, але з несе обов'язку доказування у кримінальному провадженні. Захисник не має права відмовитися від прийнятого на себе захисту, але й водночас не несе обов'язків, властивих дізнавачу, слідчому, прокурору. Захисник лише у судових стадіях виступає активним суб'єктом з надання, дослідження, перевірки та оцінки доказів

Зауважимо, що Європейський суд з прав людини зазначає, що органи прокуратури зобов'язані представляти будь-які матеріали, які є у їхньому розпорядженні або доступні їм, які можуть допомогти обвинуваченому звільнитися від відповідальності або отримати менш суворий вирок. Також Європейський суд з прав людини визнає, що в ряді випадків за державою зберігається право обмеження доступу до матеріалів справи для представників захисту (справа «Кремцов проти Австрії», справа «Сперс проти Бельгії») [10], навіть якщо вони є важливими для захисту (справа «Матановіч проти Хорватії») [11]. Зробивши застереження щодо права в певних випадках обмежувати доступ сторони захисту до матеріалів кримінальної справи, Європейський суд з прав людини не розкрив підстави такого обмеження, надавши правозастосовнику можливість його розширювального тлумачення, що в результаті не йде на користь реалізації вищезазначених принципів у кримінальному процесі.

Також, не варто виключати й того, що захисник повинен акцентувати свою увагу на доказах, що викривають, які викликають сумнів як з точки зору їх достовірності, так і з точки зору дотримання вимоги допустимості. З метою забезпечення принципу змагальності в суді, а саме в ході судового розгляду, позиція захисника має бути активною. Йому необхідно брати участь у дослідженні доказів. Особливо важливим є забезпечення безпосередності дослідження доказів у судовому розгляді. Безпосередність дослідження доказів захисту передбачає обов'язок суду безпосередньо сприйняти, розглянути та дослідити наявні у справі та подані до суду докази, на підставі яких буде встановлено наявність або відсутності обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Такий підхід законодавця дозволяє виключити викривлення та прояв суб'єктивізму

Цілком очевидно, що доказові відомості, зібрані захисником власними силами без залучення до матеріалів кримінального провадження ніяк не можуть бути використані в процесі доказування та обґрунтування позиції захисту у кримінальному провадженні, тобто стати доказами в повному розумінні цього слова. Однак у зв'язку з тим, що кримінальне процесуальне законодавство все-таки називає відомості, які збирає захисник відповідно до ч. 3 ст. 86 КПК України, доказами,

не можна нехтувати цією нормою закону, а необхідно розвивати і вдосконалювати зазначене правомочність захисника зі збору доказів.

Висновки. Резюмуючи вищевикладене, можна дійти такого висновку, що здійснювані останнім часом кроки законодавця щодо розширення гарантій участі захисника в кримінальному провадженні сприймаються позитивно, але проблеми, що виникають при здійсненні адвокатської діяльності, свідчать про те, що ще багато чого варто змінити. Так, адвокат, як і раніше, вкрай обмежений у можливості залучення до матеріалів кримінального провадження зібраних ним у процесі адвокатського розслідування доказових відомостей. Тому сподіваємося, що хоча б частина із запропонованих у цій статті змін знайде своє відображення в українському законодавстві найближчим часом. Крім того, слід відзначити і те, що при здійсненні захисту у кримінальному провадженні захисник може (а в ряді випадків зобов'язаний) не обмежуватися лише одним напрямом захисту, а висувати та розвивати кілька паралельних ліній захисту, представляти на розгляд суду кілька варіантів можливих рішень. Здається, таким чином, захисник під час здійснення своєї діяльності нейтралізуватиме неправомірний обвинувальний ухил, надаючи кваліфіковану юридичну допомогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI: станом на 12.05.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n5735/>
2. Маслюк О.В. Процесуальна діяльність захисника зі спростування підозри (обвинувачення): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2017. 217 с.
3. Зубач І.М. Функція захисту у сучасному кримінальному провадженні України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 810. С. 178–183.
4. Бабчинська Т.В. Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів: дис...канд...юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2020. 234 с.
5. Овакімян М.А. Дотримання та реалізація принципу змагальності у контексті доказування сторонами у кримінальному провадженні України. *Форум права*. 2014. № 3. С. 265–270.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
7. Попелюшко В.О. Щодо питання інституту адвокатського розслідування та його джерельної бази. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2008. Вип. 20. С. 276–284.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111-13 Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 Конституції України від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-12#Text>.
9. Шумило М.Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормальної моделі. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. № 2 (150). С. 40–48.
10. Ефективність рішень Європейського суду з прав людини, або справи, розглянуті з 1959 по 1998 рік (Effects of Judgments or Cases 1959-1998). URL: <https://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIIdx=112>.
11. Рішення ЄСПЛ у справі «Матановіч проти Хорватії» (Заява № 2742/12) URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Pereklad_rishennya_evr_sudu_13072017.pdf.